

Κεφάλαιο Β - Ενότητα 12η

Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο

Στην ενότητα αυτή θα μάθουμε ότι:

- Τα σχολεία στο Βυζάντιο ήταν εκκλησιαστικά και ιδιωτικά.
- Σ' αυτά πήγαιναν μόνο τα αγόρια των γονιών που μπορούσαν να πληρώνουν.
- Τα κορίτσια έμεναν στο σπίτι.
- Τα πιο πολλά παιδιά μάθαιναν τέχνες κοντά σε ειδικούς τεχνίτες.

Τα βασικά σημεία της ενότητας

Η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο **δεν** ήταν υποχρεωτική

Σχολεία ιδιωτικά και εκκλησιαστικά λειτουργούσαν ➡

- σε σπίτια
- σε ναούς
- σε μοναστήρια

Οι γονείς πλήρωναν διδάκτρα ➡

- σε είδος ή χρήματα
- ανάλογα με το επάγγελμά τους

Τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο σε ηλικία 6 ως 8 χρόνων

Το βασικό σχολείο είχε 4 τάξεις

Στις δύο πρώτες τάξεις οι μαθητές μάθαιναν ➡

- να γράφουν
- να διαβάζουν
- να λογαριάζουν

Οι μαθητές ασκούσαν ➡

- να ακούν προσεκτικά τον δάσκαλό τους
- και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους

Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν ➡

- ορθογραφία
- γραμματική
- αριθμητική

Οι μαθητές αποστήθιζαν ιστορίες από ➡

- τον Όμηρο
- την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη
- και από τους μύθους του Αισώπου

Στα σχολεία μάθαιναν ➡

- να τραγουδούν
- και να ψέλνουν

Στα εκκλησιαστικά σχολεία φοιτούσαν ➡

- τα παιδιά της πόλης
- ορφανά παιδιά δωρεάν
- φιλομαθείς μαθητές από άλλες περιοχές της αυτοκρατορίας

Δεν πήγαιναν σχολείο ➡

- τα κορίτσια
- τα αγόρια, που οι γονείς τους δεν είχαν να πληρώσουν δίδακτρα

Τα παιδιά που δεν πήγαιναν σχολείο ➡

- έμεναν στο σπίτι
- έπαιζαν στις αυλές και στους δρόμους
- βοηθούσαν τους γονείς τους στις δουλειές
- διδάσκονταν από τους γονείς, τις γιαγιάδες και τους παππούδες τους ➡
ιστορίες για τη ζωή και τον τόπο τους
τα έθιμα και τις παραδόσεις των Βυζαντινών

Τα κορίτσια μάθαιναν ➡

- να κεντούν
- να πλέκουν
- και να υφαίνουν

Τα αγόρια ➡

- μάθαιναν τέχνες από ειδικούς τεχνίτες
- εργάζονταν ως άμισθοι μαθητευόμενοι 2 χρόνια
- αργότερα με αμοιβή
- ή αναζητούσαν αλλού εργασία

Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει 2 μαθητευόμενους

Ο σεβασμός των νέων προς το «αφεντικό» ήταν μεγάλος και κρατούσε για όλη τους τη ζωή

Το κείμενο του βιβλίου με ερωταπαντήσεις

1. Πώς ήταν οργανωμένη η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο;

Η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο δεν ήταν υποχρεωτική. Υπήρχαν μόνο ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία, που λειτουργούσαν σε σπίτια, σε ναούς ή σε μοναστήρια. Οι γονείς πλήρωναν δίδακτρα σε είδος ή χρήματα, ανάλογα με το επάγγελμά τους. Τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο σε ηλικία έξι ως οκτώ χρόνων.

2. Πώς ήταν οργανωμένο το βασικό σχολείο;

Το βασικό σχολείο είχε τέσσερις τάξεις. Στις δύο μικρότερες οι μαθητές μάθαιναν να γράφουν, να διαβάζουν και να λογαριάζουν. Ασκούνταν ακόμη να ακούν προσεχτικά τον δάσκαλό τους και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους. Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν ορθογραφία, γραμματική και αριθμητική. Αποστήθιζαν ιστορίες από τον Όμηρο, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και από τους μύθους του Αισώπου. Στα σχολεία ακόμη μάθαιναν να τραγουδούν και να ψέλνουν.

3. Ποια παιδιά φοιτούσαν στα εκκλησιαστικά σχολεία;

Στα εκκλησιαστικά σχολεία, εκτός από τα παιδιά της πόλης, συχνά φοιτούσαν δωρεάν ορφανά παιδιά ή μαθητές από άλλες περιοχές της αυτοκρατορίας, που διακρίνονταν για τη φιλομάθειά τους.

4. Τι γινόταν με τα παιδιά που δεν πήγαιναν σχολείο;

Τα κορίτσια κι ένας μεγάλος αριθμός αγοριών, που οι γονείς τους δεν είχαν να πληρώσουν δίδακτρα, δεν πήγαιναν σχολείο. Έμεναν στο σπίτι, έπαιζαν στις αυλές και στους δρόμους και βοηθούσαν τους γονείς τους στις δουλειές.

5. Ποιος αναλάμβανε την αγωγή αυτών των παιδιών;

Την αγωγή αυτών των παιδιών αναλάμβαναν οι γονείς, οι γιαγιάδες και οι παππούδες. Αυτοί μάθαιναν στα παιδιά ιστορίες για τη ζωή και τον τόπο τους και τα ασκούσαν να διατηρούν τα έθιμα και τις παραδόσεις των Βυζαντινών.

6. Τι γνωρίζετε για την εκπαίδευση των κοριτσιών;

Τα κορίτσια κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν να κεντούν, να πλέκουν και να υφαίνουν.

7. Τι γνωρίζετε για την εκπαίδευση των αγοριών;

Τα αγόρια που δεν πήγαιναν στο σχολείο μάθαιναν από μικρή ηλικία τέχνες κοντά σε ειδικούς τεχνίτες. Εκεί εργάζονταν, ως άμισθοι μαθητευόμενοι, συνήθως δύο χρόνια. Ύστερα εργάζονταν κοντά τους με αμοιβή ή αναζητούσαν αλλού εργασία. Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει μόνο δύο μαθητευόμενους. Ο σεβασμός των νέων αυτών προς το «αφεντικό» τους ήταν μεγάλος και συχνά κρατούσε για όλη τους τη ζωή.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

Πώς κρίνετε το Βυζαντινό σύστημα εκπαίδευσης; Τι από αυτά ισχύει σήμερα;

Η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο δεν ήταν υποχρεωτική. Υπήρχαν μόνο ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία, που λειτουργούσαν σε σπίτια, σε ναούς ή σε μοναστήρια. Οι γονείς πλήρωναν δίδακτρα σε είδος ή χρήματα, ανάλογα με το επάγγελμά τους. Τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο σε ηλικία έξι ως οκτώ χρόνων. Το βασικό σχολείο είχε τέσσερις τάξεις. Στις δύο μικρότερες οι μαθητές μάθαιναν να γράφουν, να διαβάζουν και να λογαριάζουν. Ασκούνταν ακόμη να ακούν προσεχτικά τον δάσκαλό τους και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους. Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν ορθογραφία, γραμματική και αριθμητική.

Καταλαβαίνουμε ότι ο χρόνος φοίτησης ήταν πάρα πολύ σύντομος και τα μαθήματα που μάθαιναν ήταν πάρα πολύ λίγα. Σήμερα η εκπαίδευση διαρκεί πολύ περισσότερα χρόνια, 2 στο νηπιαγωγείο, έξι στο δημοτικό, έξι στο γυμνάσιο και στο λύκειο. Η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική μέχρι το γυμνάσιο και είναι δημόσια και δωρεάν, υπάρχουν βέβαια και ιδιωτικά σχολεία για όσους ενδιαφέρονται.

Τα κορίτσια είχαν τις ίδιες ευκαιρίες με τα αγόρια για εκπαίδευση; Πώς κρίνετε αυτή τη διαφορά;

Τα κορίτσια κι ένας μεγάλος αριθμός αγοριών, που οι γονείς τους δεν είχαν να πληρώσουν δίδακτρα, δεν πήγαιναν σχολείο. Έμεναν στο σπίτι, έπαιζαν στις αυλές και στους δρόμους και βοηθούσαν τους γονείς τους στις δουλειές. Την αγωγή αυτών των παιδιών αναλάμβαναν οι γονείς, οι γιαγιάδες και οι παππούδες. Αυτοί μάθαιναν στα παιδιά ιστορίες

για τη ζωή και τον τόπο τους και τα ασκούσαν να διατηρούν τα έθιμα και τις παραδόσεις των Βυζαντινών. Τα κορίτσια κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν να κεντούν, να πλέκουν και να υφαίνουν. Στην αρχαιότητα δεν θεωρούνταν απαραίτητη η μόρφωση των κοριτσιών, απλά έπρεπε να γίνουν καλές σύζυγοι και μητέρες. Σήμερα υπάρχει ισότητα στην εκπαίδευση των κοριτσιών και των αγοριών στις περισσότερες χώρες του κόσμου.

Σήμερα επιτρέπεται η παιδική εργασία;

Σήμερα δεν επιτρέπεται η παιδική εργασία στις χώρες της Ευρώπης, με νόμους απαγορεύεται η εκμετάλλευση των παιδιών και έχουν θεσπιστεί αυστηρές ποινές για όσους τους παραβαίνουν.

Ποιες δυσκολίες αντιμετώπιζαν οι μαθητές στα Βυζαντινά χρόνια;

Οι μαθητές στα βυζαντινά χρόνια αντιμετώπιζαν πολλά προβλήματα. Η εκπαίδευση δεν ήταν υποχρεωτική και, αν οι γονείς δεν είχαν χρήματα, για να στείλουν τα παιδιά στο σχολείο, αυτά ήταν υποχρεωμένα να μάθουν κάποια τέχνη, για να εργαστούν και να βοηθήσουν την οικογένειά τους. Σχολεία δεν υπήρχαν αλλά κάποιες αίθουσες σε ναούς, μοναστήρια και σπίτια, καθόλου ευρύχωρες, σκοτεινές και υγρές με μικρά παράθυρα. Τα παιδιά κάθονταν σε πάγκους, σκαμνάκια στο πάτωμα ή ακόμη στέκονταν και όρθια. Τα υλικά γραφής ήταν κι αυτά δύσκολα στη χρήση, καθώς δεν ήταν ακόμη διαδεδομένη η χρήση του χαρτιού.

Η ιστορία μέσα από τις πηγές

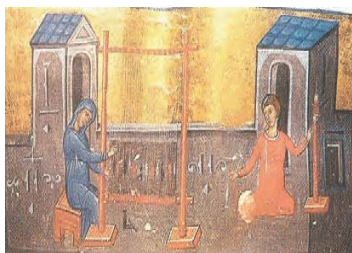
1. Ο δάσκαλος και οι μαθητές κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.

Στην εικόνα βλέπουμε έναν ηλικιωμένο δάσκαλο να κρατάει ένα ραβδί που συμβόλιζε την εξουσία που είχε απέναντι στους μαθητές του. Το μάθημα γίνεται σε εξωτερικό χώρο. Τα παιδιά κάθονται σε скаμνάκια και τον ακούνε προσεκτικά κρατώντας γραφίδες και πλάκες. Τα παιδιά είναι ηλικίας 6-8 ετών. Η εκπαίδευση ήταν ιδιωτική και τα σχολεία λειτουργούσαν σε ναούς, μοναστήρια και σπίτια.

2. Δυο μαθητές ασχολούνται με εργασίες που τους έχει αναθέσει ο δάσκαλός τους.

Στην εικόνα βλέπουμε τον δάσκαλο με τα άσπρα μαλλιά και τα γένια. Δύο μαθητές ασχολούνται με εργασίες που τους έχει αναθέσει. Ο ένας γράφει κάτι σε έναν κύλινδρο χαρτιού ή παπύρου και ο άλλος ψάχνει στη βιβλιοθήκη που είναι στο βάθος της εικόνας.

3. Κοπέλες στον αργαλειό. (Βυζαντινή μικρογραφία, Βιβλιοθήκη Βατικανού)

Στην εικόνα βλέπουμε δυο κορίτσια νεαρής ηλικίας να ασχολούνται με τον αργαλειό. Τα κορίτσια δεν πήγαιναν στο σχολείο αλλά έμεναν στο σπίτι και βοηθούσαν στις δουλειές του σπιτιού. Η υφαντική είναι κύρια ασχολία των γυναικών από την εποχή του Ομήρου. Οι γυναίκες ύφαιναν τα υφάσματα για τα ρούχα αλλά και για τα στρωσίδια της οικογένειας.

4. Πολλά παιδιά των Βυζαντινών μάθαιναν οικοδομικές τέχνες. (μικρογραφία από χειρόγραφο, Ιστορικό Μουσείο Μόσχας)

Στην εικόνα βλέπουμε τα παιδιά που οι γονείς τους δεν είχαν χρήματα, για να τα στείλουν στο σχολείο, να μαθαίνουν την οικοδομική τέχνη. Άλλα παιδιά είναι σκαρφαλωμένα στις σκαλωσιές, άλλα τραβάνε σχοινιά, άλλα κουβαλάνε πέτρες, άλλα φτιάχνουν τη λάσπη. Τα παιδιά εκτός από του χτίστη, μάθαιναν διάφορες τέχνες, όπως του χρυσοχόου, του ξυλουργού, του αγγειοπλάστη, του υαλουργού κτλ.

5. Στο βυζαντινό σχολείο

Οι αίθουσες των σχολείων ήταν στενές και είχαν μικρά παράθυρα. Οι μαθητές κάθονταν σε ξύλινους πάγκους, σε χαμηλούς σκίμποδες, σταυροπόδι στο πάτωμα και συχνά όρθιοι. Ο γραμματιστής στήριζε τα βιβλία του σε αναλόγιο. Τα παιδιά έβαζαν τα σύνεργά τους σε έναν μικρό υφασμάτινο σάκο, τον μάρσιπο. Συνηθισμένο αναγνωστικό τους ήταν το ψαλτήρι. Έγραφαν πάνω σε πλάκα με κοντύλι και έσβηναν μ' ένα μικρό σφουγγάρι. Εκτός από τις πέτρινες πλάκες υπήρχαν κι άλλες αλειμμένες με κερί. Σ' αυτές έγραφαν με μυτερό καλάμι. Στις μεγαλύτερες τάξεις έγραφαν με μελάνι πάνω σε παπύρους, σε περγαμηνές⁴ και σε χαρτί, από τον 10ο αιώνα και μετά.

Το κείμενο αυτό είναι πάρα πολύ κατατοπιστικό για τον τρόπο που γινόταν το μάθημα στο Βυζάντιο. Η εκπαίδευση θυμίζουμε ότι ήταν ιδιωτική. Δεν υπήρχαν μεγάλα σχολικά συγκροτήματα, αλλά το μάθημα γινόταν σε αίθουσες ναών ή μοναστηριών ή ακόμη και σε σπίτια. Οι αίθουσες διδασκαλίας ήταν στενές και είχαν μικρά παράθυρα άρα δεν είχαν τον απαραίτητο φωτισμό που χρειάζεται για τη διδασκαλία μικρών παιδιών. Οι μαθητές κάθονταν είτε σε ξύλινους πάγκους, είτε σε скаμνάκι, ή στο πάτωμα ακόμη και όρθιοι. Ο δάσκαλος που τους μάθαινε τα γράμματα στις πρώτες τάξεις λεγόταν γραμματιστής και στήριζε τα βιβλία του σε ένα ξύλινο αναλόγιο. Τα παιδιά έβαζαν τα σύνεργά τους σε έναν μικρό υφασμάτινο σάκο, τον μάρσιππο. Για να μάθουν ανάγνωση χρησιμοποιούσαν ένα ψαλτήρι, ένα εκκλησιαστικό βιβλίο με ψαλμούς. Για να γράψουν χρησιμοποιούσαν μια πλάκα και ένα κοντύλι και έσβηναν με ένα μικρό σφουγγάρι. Υπήρχαν επίσης πλάκες αλειμμένες με κερί πάνω στις οποίες χάραζαν τα γράμματα με ένα μυτερό καλάμι. Τα παιδιά των μεγαλύτερων τάξεων έγραφαν με μελάνι πάνω σε παπύρους, σε περγαμηνή και σε χαρτί.

6. Μητέρα συνοδεύει το παιδί της στο σχολείο.

(Από φορητή εικόνα του Αγ. Νικολάου, Ι.Μ. Πάτμου)

Στην εικόνα βλέπουμε μια μητέρα να συνοδεύει το γιο της στο σχολείο. Ο Γραμματιστής κρατάει το ραβδί του. Πρόκειται για ένα μικρό παιδί 6-8 ετών που πήγαινε στο σχολείο για να μάθει να γράφει, να διαβάζει και να λογαριάζει. Βλέπουμε πόσο μικρό είναι το παράθυρο στην αίθουσα διδασκαλίας, όπως ακριβώς διαβάσαμε στην πηγή 5.

7. «Ο μη δαρθείς ου παιδεύεται»

Οι τιμωρίες των μαθητών ήταν συνηθισμένο γεγονός στα βυζαντινά σχολεία. Το ραβδί και η βέργα ήταν απαραίτητα μέσα διδασκαλίας για την εποχή. Οι τιμωρίες αυτές, συνήθως, γίνονταν με την έγκριση ή την προτροπή των γονέων. Γονείς και δάσκαλοι πίστευαν ότι:

«Όποιος δε δαρθεί δε μαθαίνει γράμματα».

Στο παραπάνω κείμενο διαβάζουμε ότι οι τιμωρίες συνηθίζονταν στα βυζαντινά σχολεία. Οι δάσκαλοι είχαν το ραβδί και τη βέργα για να τιμωρούν τους μαθητές όταν ήταν αδιάβαστοι ή ανυπάκουοι. Οι γονείς ήταν σύμφωνοι με τις τιμωρίες των παιδιών τους, καθώς πίστευαν ότι όποιος δεν δαρθεί, δεν πρόκειται να μάθει τίποτα.

Λεξιλόγιο

σκίμποδας: χαμηλό σκαμνί

Γραμματιστής: ο δάσκαλος των πρώτων γραμμάτων

ψαλτήρι: εκκλησιαστικό βιβλίο με συλλογή ψαλμών

περγαμηνή: επεξεργασμένο δέρμα μικρού ζώου

Ο μη δαρείς ου παιδεύεται: όποιος δε δαρθεί, δε μαθαίνει

Μαθαίνω περισσότερα για

τον πάπυρο, την περγαμηνή και το χαρτί: Στην αρχή ως υλικό γραφής χρησιμοποιήθηκε το ξύλο και ο φλοιός δέντρων. Το ξύλο, όμως, αποδείχθηκε

δύσκολο στη χάραξη και δεν προσφερόταν για διαρκή χρήση, το ίδιο και ο φλοιός. Έτσι, οι ξύλινες πλάκες καλύφθηκαν με κερί πάνω στο οποίο μπορούσε κανείς να γράψει εύκολα με τη γραφίδα. Επειδή, όμως, το κερί φθειρόταν εύκολα, ο τρόπος αυτός χρησιμοποιήθηκε μόνο για πράγματα που δεν θεωρούνταν σημαντικά. Διάφοροι λαοί στη Μέση Ανατολή, αλλά και στο Αιγαίο, κατέφυγαν στον πηλό. Οι πήλινες πλάκες, όμως, ήταν βαριές, όχι ιδιαίτερα βολικές, και δεν πρόσφεραν μεγάλη επιφάνεια. Χρησιμοποιήθηκαν πολύ από τους λαούς που είχαν σφηνοειδή γραφή.

Ο **πάπυρος** ήταν το πρώτο υλικό που διευκόλυνε τη γραφή, βελτίωσε την ποιότητά της και εξασφάλισε καλές συνθήκες συντήρησής της. Τα φύλλα παπύρου προέρχονταν από το επεξεργασμένο στέλεχος του ομώνυμου φυτού που είχε πατρίδα του την Αίγυπτο· ήταν ανθεκτικά, ευλύγιστα, είχαν λαμπερό λευκό χρώμα και στην αφή έμοιαζαν με μετάξι. Από τα αρχαιολογικά ευρήματα εικάζεται ότι ήδη το 3.000 π.Χ. οι Αιγύπτιοι γνώριζαν τη χρήση του πάπυρου, της γραφίδας και του μελανιού. Οι Έλληνες πρέπει να γνώριζαν τον πάπυρο ήδη από τον 7ο αιώνα π.Χ., αφού είχαν πολλές εμπορικές σχέσεις με την Αίγυπτο. Ωστόσο, ο Ηρόδοτος, που αναφέρει το φυτό στην ιστορία του, δεν αναφέρει τίποτε για τη χρήση του ως γραφική ύλη.

Η **περγαμηνή** (επεξεργασμένο δέρμα ζώου) άρχισε να συναγωνίζεται τον πάπυρο στη Δύση από τον 1ο έως τον 4ο αιώνα μ.Χ. Η μαζική παραγωγή περγαμηνής άρχισε, όταν έγινε φανερό ότι η παραγωγή παπύρου δεν επαρκούσε για τις υπάρχουσες ανάγκες. Τα κύρια πλεονεκτήματα της περγαμηνής ήταν η μεγαλύτερη ανθεκτικότητα και η δυνατότητα παραγωγής στη Δύση, πράγμα που απελευθέρωνε την αγορά γραφικής ύλης από την παραγωγή παπύρου στην Αίγυπτο.

Οι πρώτοι που κατασκεύασαν και χρησιμοποίησαν **χαρτί** ήταν οι Κινέζοι τον 2ο αιώνα μ.Χ. Από αυτούς έμαθαν την τεχνική οι Άραβες πρώτα και μετά οι Πέρσες, οι Σύροι και οι Αρμένιοι. Οι Βυζαντινοί από τον 8ο αιώνα μ.Χ. και μετά εισάγουν χαρτί από τη Συρία και το Ιράν. Στην Ευρώπη το νέο υλικό επικρατεί από τον 12ο αιώνα και έπειτα, οπότε αυξάνεται δραστικά η παραγωγή βιβλίων γιατί μειώνεται το κόστος.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Να κυκλώσεις Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος).

α. Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο ήταν υποχρεωτική.	Σ	Λ
β. Τα κορίτσια που οι γονείς τους μπορούσαν να πληρώσουν
τα δίδακτρα πήγαιναν στο σχολείο.	Σ	Λ
γ. Το βασικό σχολείο είχε τέσσερις τάξεις.	Σ	Λ
δ. Στα εκκλησιαστικά σχολεία φοιτούσαν δωρεάν ορφανά παιδιά.	Σ	Λ
ε. Την αγωγή των κοριτσιών και των αγοριών που έμεναν στο σπίτι
αναλάμβαναν οι γονείς, οι γιαγιάδες και οι παππούδες.	Σ	Λ

2. Να συμπληρώσεις το κείμενο που ακολουθεί με τις κατάλληλες λέξεις.

Το βασικό σχολείο είχε _ _ _ _ _ τάξεις. Στις δύο μικρότερες οι μαθητές μάθαιναν να γράφουν, να _ _ _ _ _ και να λογαριάζουν. Ασκοούνταν ακόμη να ακούν προσεχτικά τον δάσκαλό τους και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους. Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν _ _ _ _ _ , γραμματική και _ _ _ _ _ . Αποστήθιζαν ιστορίες από τον _ _ _ _ _ , την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και από τους μύθους του _ _ _ _ _ . Στα σχολεία ακόμη μάθαιναν να τραγουδούν και να ψέλνουν.

Τα κορίτσια κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν να κεντούν, να πλέκουν και να _ _ _ _ _ . Τα αγόρια που δεν πήγαιναν στο σχολείο μάθαιναν από μικρή ηλικία τέχνες κοντά σε ειδικούς _ _ _ _ _ . Εκεί εργάζονταν, ως _ _ _ _ _ μαθητευόμενοι, συνήθως δύο χρόνια. Ύστερα εργάζονταν κοντά τους με αμοιβή ή αναζητούσαν αλλού εργασία. Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει μόνο δύο _ _ _ _ _ . Ο σεβασμός των νέων αυτών προς το «αφεντικό» τους ήταν μεγάλος και συχνά κρατούσε για όλη τους τη ζωή.

3. Κάνε την αντιστοίχιση.

Ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία	ορθογραφία, γραμματική, αριθμητική
Στις μικρότερες τάξεις μάθαιναν	λειτουργούσαν σε σπίτια, ναούς, μοναστήρια
Στις μεγαλύτερες τάξεις μάθαιναν	γραφή, ανάγνωση, αριθμητική

Απαντήσεις

1. α. ΛΑΘΟΣ: Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο ΔΕΝ ήταν υποχρεωτική.

β. ΛΑΘΟΣ: Τα κορίτσια κι ένας μεγάλος αριθμός αγοριών, που οι γονείς τους δεν είχαν να πληρώσουν δίδακτρα, δεν πήγαιναν σχολείο.

γ. ΣΩΣΤΟ

δ. ΛΑΘΟΣ: Στα εκκλησιαστικά σχολεία, εκτός από τα παιδιά της πόλης, συχνά φοιτούσαν δωρεάν ορφανά παιδιά ή μαθητές από άλλες περιοχές της αυτοκρατορίας, που διακρίνονταν για τη φιλομάθειά τους.

ε. ΣΩΣΤΟ

2.

Το βασικό σχολείο είχε **τέσσερις** τάξεις. Στις δύο μικρότερες οι μαθητές μάθαιναν να γράφουν, να **διαβάζουν** και να λογαριάζουν. Ασκούνταν ακόμη να ακούν προσεχτικά τον δάσκαλό τους και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους. Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν **ορθογραφία**, γραμματική και **αριθμητική**. Αποστήθιζαν ιστορίες από τον **Όμηρο**, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και από τους μύθους του **Αισώπου**. Στα σχολεία ακόμη μάθαιναν να τραγουδούν και να ψέλνουν.

Τα κορίτσια κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν να κεντούν, να πλέκουν και να **υφαίνουν**.

Τα αγόρια που δεν πήγαιναν στο σχολείο μάθαιναν από μικρή ηλικία τέχνες κοντά σε ειδικούς **τεχνίτες**. Εκεί εργάζονταν, ως **άμισθοι** μαθητευόμενοι, συνήθως δύο χρόνια. Ύστερα εργάζονταν κοντά τους με αμοιβή ή αναζητούσαν αλλού εργασία. Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει μόνο δύο **μαθητευόμενους**. Ο σεβασμός των νέων αυτών προς το «αφεντικό» τους ήταν μεγάλος και συχνά κρατούσε για όλη τους τη ζωή.

3.

Ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία	λειτουργούσαν σε σπίτια, ναούς, μοναστήρια
Στις μικρότερες τάξεις μάθαιναν	γραφή, ανάγνωση, αριθμητική
Στις μεγαλύτερες τάξεις μάθαιναν	ορθογραφία, γραμματική, αριθμητική